محمد اسدی
مشاور عالی معاون علوم، مهندسی و کشاورزی دانشگاه آزاد

اگر بخواهیم راجع به استان‌های برتر صحبت کنیم، باید نکاتی را در نظر بگیریم؛ «برتر» به این معنا که از برنامه‌های علمی استان‌های مذکور، استقبال خوبی به عمل آمده است. استان تهران را داریم که تقریبا ۴۱ درصد پروپوزال‌های انتخاب شده‌اش از برنامه‌های علمی بوده است. بین ۴۲ تا ۴۵ درصد از پایان‌نامه‌ها و پروپوزال‌ها در استان‌هایی مثل خوزستان، فارس، کرمان و واحد مستقل نجف‌آباد از برنامه‌های علمی انتخاب شده؛ نه لزوما برنامه علمی خودشان. دانشجویان یک استان می‌توانند از برنامه‌های علمی استان‌های دیگر نیز موضوع انتخاب کنند. آمار استان اصفهان ۵۸ درصد است؛ یعنی ۵۸ درصد پروپوزال‌های این استان از برنامه‌های علمی استان‌های دیگر انتخاب شده است. واحد علوم‌وتحقیقات و استان یزد را هم داریم که بین ۴۰ تا ۴۵ درصد پروپوزال‌هایشان به برنامه علمی اختصاص دارد. اکنون عددی که برای ما مقدس و مهم است و آن را به‌شدت رصد می‌کنیم، آمار تطابق نهایی است.

محمدعلی نادی خوراسگانی
معاون علوم تربیتی و مهارتی دانشگاه آزاد

اکثر پایان‌نامه‌هایی که در سطح دانشگاه‌ها کار می‌شد، پایان‌نامه‌هایی بود که گرچه احتمال داشت مرزشکنی دانش را انجام دهد اما به هیچ عنوان گرایش و علاقه‌مندی برای اینکه با موضوعات و مسائل جامعه مرتبط باشند، در آنها وجود نداشت. یعنی ممکن بود نتیجه اساسی بیشتر پایان‌نامه‌ها هم از ارشد و دکتری استخراج یک مقاله علمی و پژوهشی یا مقاله ISI باشد؛ به‌طوری که وقتی سراغ بخش کارآمدی بیرونی این پژوهش‌ها می‌رفتیم متاسفانه با این مهم مواجه می‌شدیم که غیر از یافته‌ها و پژوهش‌های دانشگاهی، از یافته‌های اساتید و دانشجویان استفاده دیگری نمی‌شود و پایان‌نامه‌ها عملا در کتابخانه‌ها خاک می‌خورد. در همین بین با یک اتفاق مواجه شدیم و آن هم اینکه دانشگاه آزاد اسلامی طرح پایش را مطرح کرد، طرحی که در آن تصمیم به وصل کردن پایان‌نامه و رساله‌ها به مشکلات اساسی کشور در قالب برنامه‌های علمی و دادن ماموریت به خود استان‌های مربوطه و با کمک اعضای هیات‌علمی و جریان‌های اقتصادی و اجتماعی داخل خود استان، شهرستان‌ها و صنایع گرفته شد.

حسن زمانیان
رئیس سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران

دانشگاه آزاد اسلامی با عده و عده‌ای که در اختیار دارد می‌تواند سهم اساسی برای محقق شدن این پژوهش‌ها داشته باشد. این دانشگاه رکن بزرگی از آموزش عالی است و اگر بخواهد یا اگر در حوزه پژوهش‌های مساله‌محور وارد شده باشد، حتما می‌تواند اثرگذار باشد. موضوع اصلی اینکه باید نگاه‌مان به پژوهش به‌صورت کلی در کشور تغییر کند، یعنی باید به‌صورت مستقیم به سراغ حوزه تجارت برویم و بقیه بخش‌ها را هم برای رسیدن به همین تولید محصولات های‌تک بهینه کنیم. اینکه مقام معظم‌رهبری بحث جهش تولید را مطرح کنند، صرفا در حوزه کمی نیست بلکه حوزه کیفی را هم شامل می‌شود و ما باید به سمت تولیدات های‌تک برویم و این یک جهش بزرگ محسوب می‌شود. ما این کار را در دستور کار قرار دادیم و یقینا دانشگاه آزاد اسلامی هم با توجه به دانشمندانی که در اختیار داشته و همچنین با توجه به اینکه جهت‌گیری خاص خودش را دارد، حتما می‌تواند در حوزه تغییر وضعیت پژوهش کشور ایفای نقش جدی داشته باشد.

حسن مسلمی نایینی
رئیس جهاد دانشگاهی

در حوزه تحقیقات تقاضامحور اینکه دانشگاه آزاد اسلامی توانسته طرحی مانند پایش را راه‌اندازی کند طبیعتا کار خوبی به شمار می‌رود، اما بهتر است تا در انجام تحقیقات دانشجویی استاد مشاور یا استاد راهنمای دوم را از صنعت بیاورند. نکته دیگر اینکه اگر تا امروز از طریق پایش قراردادهای منعقد شده، طبیعتا نشان می‌دهد که این طرح اقدام خوبی بوده؛ چراکه این کار همان هدفمند کردن رساله‌های دکتری و تحقیقات دانشگاهی به شمار می‌رود و نشان می‌دهد که تحقیقات براساس هدف و یک نیاز جامعه پیش می‌روند. البته طبیعتا تنها این کار کافی نخواهد بود و اگر می‌خواهیم نتیجه کافی بگیریم باید مانند خارجی‌ها صنعت را هم وارد میدان کرده و با همکاری آنها کار را دنبال کنیم. قطعا اینکه صنعت خودش وارد شود، کارها راحت‌تر و در وضعیت بهتری دنبال می‌شود. موضوعی که نمی‌توان آن را نادیده گرفت، آنکه قطعا دانشگاه آزاد اسلامی تا امروز کارهای بزرگی انجام داده و از نظر آموزشی خدمت بسیار بزرگی به کشور کرده است.

سیدفرهنگ فصیحی
رئیس پارک علم و فناوری دانشگاه امیرکبیر

اولین نکته‌ای که باید درباره پژوهش ملاک قرار داد، بحث مساله‌محوری است. یعنی برای بخش‌های مهمی از پژوهش نیازمند یک کارفرمای جدی هستیم، زیرا بخش‌هایی از این حوزه مربوط به پژوهش‌های بنیادی و پایه‌ای می‌شود که شاید در این بخش‌ها خود دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی بتوانند موضوعات را با نگاه به آینده تعیین کنند. هرچند این حوزه‌ها هم باید مساله‌محور باشند اما بیشتر منابع و پژوهشی‌هایی که در کشور صورت می‌گیرد، مربوط به مسائل کاربردی یا توسعه‌ای است که نیازمند کارفرمای مشخص دارد. این کارفرماها هم دستگاه‌های اجرایی، صنایع و بخش‌های خدماتی هستند که در آنها مسائل مختلفی وجود دارد و بسیاری از این مسائل هم مسائل عیان هستند. به‌طور مثال در شهرداری‌ها بحث حمل‌ونقل، در کلانشهرها مسائل آلودگی هوا، بحران آب و انرژی و... وجود دارد که برای حل‌شان باید مسائل مشخص تعریف شود تا بتوان منابعی که هزینه می‌شود را از لحاظ اثرگذاری مورد سنجش قرار داد.

حسین نادری منش
رئیس پارک علم و فناوری دانشگاه تربیت مدرس

با رشدی که فرآیند آموزش و پژوهش کشور در پیش گرفته، ما به سمت پژوهش‌های مساله‌محور حرکت کرده‌ایم اما هنوز با شرایط مطلوب فاصله زیادی داریم که این مساله هم دلایل مختلفی دارد. اول اینکه هنوز فرآیند مرتبط با این نوع پژوهش‌ها در کشورمان شفاف نیست و دلیل دیگر هم آن است هنوز بخش‌های صنعتی که باید مسائل‌شان را به دانشگاه‌ها بیاورند، برای این کار جدی نیستند. درحقیقت شرکت‌های تولیدی کشور هنوز به صورت ریشه‌ای از این منظر که وابسته به تولید داخلی باشند، نبوده و همچنان بسیاری از آنها واردکننده هستند. همین مساله هم باعث شده تا آنها به سراغ دانشگاه‌ها نیایند. البته به صورت دستوری به آنها گفته می‌شود که برای حل مسائل اقداماتی را انجام دهند و هرچند اتفاقات خوبی هم رخ داده و حتی سیگنال‌های مثبتی هم در این زمینه شاهد هستیم، اما هنوز فاصله زیادی با نقطه مطلوب داریم.

داود حسین‌پور
معاون پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی

با وجود تقسیم‌بندی رساله و پایان‌نامه‌ها اما در اینجا گره اصلی آن است که هیچ مکانیسمی برای سوق دادن دانشجویان و دانشگاه‌ها به سمت حل مسائل کشور وجود ندارد. یعنی این‌طور نیست که بگوییم یک مکانیسم مشخصی در کشور داریم که طبق آن دانشگاه‌ها بگویند تا یک پایان‌نامه و رساله مساله‌محور نباشد، آن را تصویب نمی‌کنند. در مقابل نیز سازمان‌ها و ارگان‌ها عمدتا به سراغ طرح‌های پژوهشی می‌روند و بهای چندانی به رساله و پایان‌نامه نمی‌دهند. یعنی تصور می‌کنند شاید